

نقش کارکردی شهرهای کوچک در توسعه شاخص‌های پایداری شهرهای حوزه نفوذ (مطالعه موردی: شهرستان نیکشهر)

محمد کریم رئیسی

گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

معصومه حافظ رضازاده^۱

گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

مریم کریمیان بستانی

استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زاهدان، دانشکده علوم انسانی، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری،

زاهدان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۱۹

چکیده

صنعتی شدن و تحولات شهرنشینی در جهان معاصر زمینه‌هایی را ایجاد کرده که تجلی فضایی این سازو کار عدم تعادل‌های ناحیه‌ای و حرکت پیش از پیش جمعیت‌های مهاجر روستایی به سوی کانون‌های شهری را نمایان ساخته است. لذا برای پر کردن این فاصله و ایجاد روابط دو سویه بین دو جامعه شهری و روستایی، تقویت شهرهای کوچک به عنوان مراکز خدمات‌رسانی می‌تواند راه‌گشای بسیاری از این مشکلات باشد. لذا هدف پژوهش حاضر؛ نقش کارکردی شهرهای کوچک در توسعه شاخص‌های پایداری شهرهای حوزه نفوذ (مطالعه موردی: شهرستان نیکشهر) می‌باشد. رویکرد حاکم بر فضای تحقیق کیفی و کمی و نوع تحقیق کاربردی است. در این مورد مطالعات جامعی در خصوص شاخص‌های تحقیق در محدوده مورد مطالعه انجام و سپس برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، توصیفی و استنباطی از نرم افزارهای (SPSS و Expert Choice) و تکنیک Fuzzy VIKOR استفاده شده است. جامعه آماری شامل ساکنان شهرهای در حوزه نفوذ شهر نیکشهر در (اسپکه و بنت) می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران با توجه به جمعیت شهرهای مورد بررسی در سال ۱۳۹۵ (۱۰۵۴۱) نفر می‌باشد، که از این تعداد ۳۷۰ پرسشنامه بر اساس نمونه‌گیری درصد تناسب بین شهرها توزیع شده است. نتایج بررسی نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی و اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ با استفاده از رگرسیون

^۱. (نویسنده مسئول): rezazadeh2008@gmail.com

چندگانه به روش گام به گام نشان داد که، متغیر مستقل (کارکرد شهر نیکشهر) و متغیرهای وابسته (اقتصادی و اجتماعی) دارای رابطه معناداری در سطح $P=0/05$ می‌باشد. همچنین نتایج اولویت‌بندی ابعاد توسعه اقتصادی و اجتماعی از نرم افزار Expert Choice نشان داد، در بین ابعاد توسعه به ترتیب بعد اقتصادی با وزن به دست آمده $0/550$ ، بعد اجتماعی با وزن به دست آمده $0/450$ ، رتبه اول و دوم را به خود اختصاص داده‌اند. در نهایت نتایج رتبه‌بندی شهرهای حوزه نفوذ شهر نیکشهر با تاکید بر ابعاد توسعه با استفاده از مدل Fuzzy VIKOR نشان داد که شهر اسپکه با Q به دست آمده $0/640$ و شهر بنت با Q به دست آمده $0/360$ ، در اولویت اول و دوم قرار دارند.

کلیدواژگان: کارکرد شهرهای کوچک، حوزه نفوذ، توسعه پایدار شهری، نیکشهر.

مقدمه

امروزه برنامه‌ریزان در ساخت شهرها و تعیین اندام جغرافیایی آنها به تعادل شهر و ناحیه، روابط هماهنگ شهر و روستا، توازن فضایی و تعادل انسان و محیط می‌اندیشند. ایجاد و رویش قارچ گونه شهری با اندام بلند جغرافیایی، در نواحی مختلف آن جا که روستاها پراکنده و نافروده هستند و روابط ارگانیکی بین شهر و روستا وجود ندارد به فروپاشی این تعادل ها خواهد انجامید. بایستی برنامه‌ریزی‌ها به پیروی از ویژگی‌های فیزیکی، اقتصادی و انسانی ناحیه روی تمام شهرهای ناحیه، از کوتاه اندام گرفته تا روستاها توزیع و پخش شود تا ارتباط هماهنگ و متعادل ناحیه با تمام مراکز شهری حفظ شود (حاتمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۳). شهرها نقش مهمی در پراکنش جمعیت و توسعه اقتصادی دارند. با استفاده از سیاست‌هایی که در سیستم های شهری اعمال می‌شود، الگوهای فضایی توسعه اقتصادی شکل می‌گیرد (Chen, 1991: 346). شکل‌گیری الگوهای توسعه اقتصادی منجر به آفرینش نظام های شهری ویژه در فضاهاى مختلف جغرافیایی می‌شود. مطالعات نشان داده است که گذشت زمان بیان گر افزایش نابرابری در اندازه شهرها بوده است (Pumain, 2003: 8).

شهرنشینی در کشورهای مختلف جهان یکی از نشانه‌های صنعتی شدن و گام نهادن در مسیر پیچیدگی‌های بیشتر در جوامع انسانی محسوب می‌شود با رشد روزافزون شهرها به ویژه شهرهای بزرگ جوامع انسانی با مشکلات متعددی مواجه می‌شوند که از بارزترین آنها مشکل کمبود مسکن امکانات و تسهیلات و تاسیسات شهری ظرفیت‌های زیست محیطی آلودگی های منابع هوا خاک و آب و ... است. بررسی و تلاش در رفع یا کاهش این مسائل و مشکلات راه کارهای بنیادی و ریشه ای را طلب می‌کند (فوادمرعشی و مجردخضرآباد، ۱۳۹۲: ۱۱). رشد شتابان شهرنشینی، توزیع فضایی جمعیت را در پهنه سرزمین نامتوازن نموده است. تمرکز امکانات و خدمات در کلانشهرها و عدم رشد

متوازن شهرهای متوسط و کوچک باعث نابرابری جمعیتی در پهنه سرزمین و اختلاف سطح طبقاتی در جوامع شده است. همچنین به نظر می‌رسد توزیع جمعیت در شهرها بر پایه قاعده رتبه اندازه، از خط نرمال فاصله معناداری گرفته است. امروزه توجه برنامه‌ریزان به تمرکز زدایی فضایی-کالبدی جمعیت و فعالیت با هدف توازن بخشیدن به نظام سکونتگاهی، مهار رشد ناهنجار کلان شهرها، کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای و دوگانگی شهری-روستایی به اتخاذ راهبردهای متفاوتی در زمینه توزیع جمعیت و شهرنشینی منجر شده است (پریزادی، ۱۳۹۱: ۴۳). موضوع نابرابری و عدم تعادل‌های فضایی میان سکونتگاه‌های شهری و روستایی از مباحث مهم اقتصاددانان و برنامه‌ریزان منطقه‌ای می‌باشد. وجود دوگانگی اقتصادی، قطب‌های رشد و پراکندگی نقاط روستایی از آثار این پدیده است. از این رو به منظور دستیابی به توسعه متوازن و یکپارچه در فضای منطقه‌ای، ایجاد سلسله مراتب متعادل و نظام‌یافته سکونتگاه‌ها از نیازهای اساسی به شمار می‌آید که در این میان توجه به شهرهای کوچک یکی از راهکارهای تعادل بخشی به این وضعیت می‌باشد (نوری زمان آبادی و همکاران، ۱۳۸۸: ۶۱). در حقیقت تقویت شهرهای کوچک یکی از راهکارهای توسعه فضای منطقه‌ای است (نصیری هندخاله، ۱۳۸۸: ۲۷). با تقویت شهرهای کوچک می‌توان مسیر مهاجرت‌های روستاییان به شهرهای بزرگ‌تر را تغییر داده و بسیاری از مشکلات موجود در نواحی روستایی را که ناشی از عدم دسترسی مناسب روستاییان به مراکز خدماتی است برطرف نمود (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۶: ۴۵). شهرهای کوچک، از موفق‌ترین نمونه‌های سکونتگاهی در راستای رفع ناموزونی‌های منطقه‌ای و نابرابری‌های فضایی هستند (Blowers, 2007: 17). زیرا اغلب توانسته‌اند حلقه اتصال سطوح پایین با سطوح میانی و بالای نظام سکونتگاهی باشند و در کاهش عدم تعادل‌ها، جذب سرریزهای جمعیت شهرهای بزرگ و متوسط و جهت‌دهی مثبت به تحرکات جمعیت روستایی، سهم و جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص دهند. شهرهای کوچک و جایگاه آن در برنامه‌ریزی فضایی کشورهای در حال توسعه، بخشی از استراتژی‌های توسعه شهری را تشکیل می‌دهد. تجربیات جهانی در این زمینه بیانگر این واقعیت است که حل مسائل و مشکلات شهرهای بزرگ در گرو حمایت جدی از مراکز شهری کوچک می‌باشد. در سطح منطقه‌ای نیز انتشار توسعه به مراکز روستایی توسط شهرهای کوچک محرز گردیده است. در این میان روند رشد و گسترش شهرهای بزرگ (شهرهایی با بیش از پانصد هزار نفر جمعیت) در ایران بسیار سریع و تمرکز گرایانه بوده و موجب پدید آمدن مشکلات و تنگناهای خاص محیطی، اقتصادی و اجتماعی شده است. شبکه شهری در ایران در سطوح ملی و منطقه‌ای با سیر تمرکز گرایانه، با گذشت زمان، شاهد بیشتر شدن فاصله کلانشهرها و سایر شهرها به ویژه شهرهای متوسط و کوچک در ابعاد جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی بوده است (فنی، ۱۳۸۳: ۸۱).

نظام شهری ایران به دلیل تمرکز امکانات و خدمات در شهرهای بزرگ، از الگوی کهکشانی در قبل از سال ۱۳۰۰، به الگوی زنجیره‌ای متمایل شده است. این الگو، ضمن برهم زدن روابط منطقی شهرهای کوچک، میانی و بزرگ با یکدیگر، باعث آشفتگی و عدم تعادل فضایی در نظام شهری - منطقه‌ای آن شده است (علی اکبری و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۵). نظر به اینکه تحولات جمعیتی ایران در دهه‌های اخیر، بیش از پیش افزایش تعداد شهرهای کوچک را در پی داشته است، این امر عطف توجه به جایگاه و نقش این شهرها در نظام سلسله مراتب شهری کشور از یکسو و کارکردهای اقتصادی آن‌ها در حوزه پیرامونی‌شان را از سوی دیگر ضروری ساخته است (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۵۵). آنجا که در کشورهای در حال توسعه‌ای چون ایران، توزیع فضایی جمعیت و توزیع فضایی کانون‌های شهری در یک چهارچوب منظم و هماهنگ بخشی - منطقه‌ای صورت نگرفته، رشد شتابان جمعیت شهرنشین مسایل و مشکلاتی را ایجاد نموده است. به منظور دستیابی به توسعه متوازن و یکپارچه در فضای منطقه‌ای، ایجاد سلسله مراتب متعادل و نظام یافته‌ی سکونتگاه‌ها از نیازهای اساسی به شمار می‌آید که در این میان توجه به شهرهای کوچک یکی از راه کارهای تعادل بخشی به این وضعیت می‌باشد. شهرهای کوچک در ایران به عنوان مکان مرکزی دارای بیشترین روابط با حوزه‌های روستایی هستند. نقش اینگونه شهرها نه تنها به صورت مراکز توزیع خدمات و بازار فروش محصولات کشاورزی موجب پویایی بخش کشاورزی می‌گردد بلکه عاملی در تجاری شدن بخش کشاورزی در حوزه‌های روستایی نیز هستند (روستایی و باقری، ۱۳۸۹: ۵). در ایران علی‌رغم اهمیت این شهرها، در طرح‌های ملی و منطقه‌ای شهرهای کوچک در اولویت آخر قرار دارند. در صورتی که توسعه شهرهای کوچک به دلیل توزیع متوازن و عادلانه جمعیت، سرمایه، امکانات و تسهیلات، کاهش مشکلات شهرهای بزرگ، تقلیل نابرابری‌های منطقه‌ای و همچنین توزیع یکسان و عادلانه انواع فعالیت‌ها و امکانات در سطوح ملی و منطقه‌ای حائز اهمیت می‌باشند (بهسا و زرابادی، ۱۳۹۶: ۸).

امروزه بروز مسایل و مشکلات بی‌شماری نظیر تمرکز جمعیت، فعالیت و خدمات در شهرهای بزرگ سبب عدم تعادل‌های منطقه‌ای و نوعی گسیختگی فضایی شده است. استان سیستان و بلوچستان نیز از این قاعده مستثنی نیست و نابرابری و عدم تعادل در توزیع بهینه خدمات و امکانات سبب پخشایش نامتوازن جمعیت در پهنه استان و برهم خوردن نظام سکونتگاهی شده است. از آن جا که تمامی امکانات و سطوح عالی خدماتی، اجتماعی، اقتصادی در شهر زاهدان قرار دارد، بنابراین روز به روز به جمعیت این شهر اضافه شده و از جمعیت شهرهای کوچک و میانی کاسته می‌شود، بنابراین باید با اعمال سیاست‌هایی و با کمک شهرهای میانی و کوچک و توجه به نقش این شهرها از پدیده نخست شهری جلوگیری کرد. شهرستان نیکشهر دارای ۳ مرکز شهری به نام‌های نیکشهر، اسپکه و

بنت و تعداد ۴ بخش به اسامی مرکزی، لاشار، بنت و آهوران و تعداد ۱۱ دهستان و ۳۹۵ روستا می‌باشد. جمعیت شهرستان نیکشهر در سال ۱۳۹۵ (۱۴۱،۸۹۴) می‌باشد که (۱۷۰،۱۸) در شهر نیکشهر زندگی می‌کنند. شهر نیکشهر، با مشکلاتی از قبیل ضعف شبکه ارتباطی و عدم امکان دسترسی مناسب به شهرها و روستاهای منطقه، کمبود تاسیسات و تجهیزات، ضعف خدمات زیر ساختی و توان عملکردی پایین در ارائه خدمات به منطقه و همچنین داشتن تعداد زیاد شهرهای کوچک روستا روبرو است، که این شهر را در حوزه نفوذ خود در راستای خدمات‌رسانی با مشکلات خاصی روبرو کرده است. در این راستا تقویت شهر کوچک نیکشهر در راستای تقویت توسعه ناحیه‌ای، می‌تواند نقش مثبتی در توسعه شهرها کوچک و روستاهای منطقه داشته باشد.

لذا در این پژوهش به دنبال آن هستیم که جایگاه جمعیتی، اجتماعی - اقتصادی، شهر نیکشهر را به عنوان یک شهر کوچک در توسعه شاخص‌های پایداری شهرهای حوزه نفوذ بررسی نموده و مسائل و مشکلات را تجزیه و تحلیل تا به توسعه متعادل ناحیه‌ای دست پیدا کنیم. در این راستا پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به سوال ذیل می‌باشد:

۱. تاثیر نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی شهرهای حوزه نفوذ به چه میزان است؟

۲. آیا کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ تاثیر دارد؟

جنبه نوآوری در این پژوهش می‌توان اشاره کرد که در زمینه نقش کارکردی شهر کوچک نیکشهر در توسعه شاخص‌های پایداری شهرهای حوزه نفوذ، تاکنون پژوهشی صورت نگرفته است، و در محدوده زمانی و مکانی حاضر برای اولین بار است که به انجام می‌رسد. همچنین با شناسایی نقش کارکردی شهر نیکشهر در سطح ناحیه می‌توان به توسعه پایداری شهری و ناحیه‌ای کمک کرد. علاوه بر آن در بحث روش‌شناسی استفاده از مدل‌های چند معیاره ترکیبی به تعداد اندکی تا اکنون انجام شده است و از این رو می‌تواند به غنای پیشینه تحقیق بیافزاید. این تحقیق به روش تحلیلی - توصیفی انجام گرفته، گرچه از سایر روش‌ها نیز در مطالعات بهره گرفته شده است. تحلیلی از این جهت که ناظر بر بررسی کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی و اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ می‌پردازد. به منظور انجام این پژوهش به دو روش اسنادی و میدانی به تهیه اطلاعات و تجزیه و تلفیق آنها اقدام شده است. در مرحله اسنادی به گردآوری اطلاعات از کتب، نشریات، آمارنامه‌ها، نقشه و سایت‌های اینترنتی پرداخته شده است. در مرحله اخذ اطلاعات میدانی، ضمن مشاهده و مصاحبه با ساکنین شهر از طریق پرسش‌نامه‌ها، اطلاعات لازم اخذ شده است. و همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده، از نرم افزارهای SPSS و Expert Choice و مدل Fuzzy VIKOR استفاده می‌شود. نهایتاً با استخراج و تحلیل اطلاعات به دست آمده و تلفیق آنها با

یافته‌های حاصل از بررسی‌های اسنادی به تدوین نتایج تحقیق اقدام شده است. در این تحقیق متغیر مستقل، کارکرد شهر نیکشهر و متغیر وابسته توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌باشد. جامعه آماری نیز شامل ساکنان شهرهای حوزه نفوذ شهر نیکشهر در شهرستان نیکشهر می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران با توجه به جمعیت شهرهای مورد بررسی (اسپکه و بنت) در سال ۱۳۹۵ (۱۰۵۴۱) نفر می‌باشد. این تعداد ۳۷۰ پرسشنامه بر اساس نمونه‌گیری درصد تناسب بین شهرها توزیع خواهد شد.

جدول ۱. درصد تناسب جمعیت شهرهای نیکشهر

شهرها	جامعه آماری	جامعه نمونه
اسپکه	۴۷۱۹	۱۶۶
بنت	۵۸۲۲	۲۰۴
کل جمعیت	۱۰۵۴۱	۳۷۰

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

پیشینه تحقیق

خسروی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به مطالعه تطبیقی قاعده رتبه اندازه و مدل دیفرانسیل شهری در نظام سلسله مراتبی شهری استان همدان با تاکید بر نقش شهرهای کوچک، پرداخته‌اند. نتایج حاکی از ضعف شهرهای کوچک، میانی و فاصله زیاد نخست شهر با خط نرمال در قاعده رتبه اندازه است همچنین نقاط شهری در مراحل ابتدایی رشد شهرهای میانی متوقف شده اند به گونه ای که ضعف شهرهای میانی چه از نظر تعداد چه از نظر جمعیت باعث کثرت شهرهای کوچک شده است. از طرفی بررسی جمعیت پذیری شهرهای استان و فراوانی آنها طی ۵۰ سال اخیر نشان می دهد تبدیل روستاها به شهرهای کوچک در استان همدان سیاستی ناکارآمد بوده است زیرا طبق مدل دیفرانسیل شهری ابتدا باید به تقویت شهرهای میانی پرداخته شود سپس سیاست های توسعه شهرهای کوچک در دستور کار قرار گیرند. بهسا و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی تعادل بخشی و توسعه منطقه‌ای در ایران با تاکید بر شهرهای کوچک، پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد توسعه و تقویت شهرهای کوچک توسعه منطقه‌ای را به دنبال دارد. در واقع این شهرها در صورت برخورداری از شرایط و امکانات لازم و با مدیریت و برنامه‌ریزی مناسب می توانند نقش مهمی در تعادل بخشی و توسعه منطقه‌ای ایفا نمایند. شیخ الاسلامی و محجوبی (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی تنگناها و مشکلات و محدودیت های کانون های شهری کوچک (نمونه موردی: شهر اشترینان)، پرداخته‌اند. نتایج نهایی مدل SWOT حاکی از این است که جمع امتیاز وزنی عوامل داخلی

۱.۴۳ و عوامل خارجی ۱.۹۸ می باشد که نشان دهنده غلبه نقاط ضعف بر قوت و غلبه نقاط تهدید بر فرصت تحلیل تنگناها و محدودیت های مدیریت کانون های شهری کوچک است. بگری و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی به ارزیابی جایگاه شهرهای کوچک در توسعه ناحیه ای: مطالعه موردی شهر سرپل ذهاب، پرداخته اند. نتایج حاکی از آن است که با توجه بیشترین برنامه ریزان و دست اندرکاران شهری به شهرهای کوچک بسیاری از معضلات شهرهای بزرگ کاسته و در نتیجه زمینه نیل به توسعه پایدار شهری فراهم می گردد. نیک سرشت و همکاران (۱۳۹۱)، در پژوهشی به تحلیل و ارزیابی کارکرد شهرهای کوچک در توسعه روستاهای پیرامونی (نمونه موردی: شهر سرابله - شهرستان شیروان - چرداول)، پرداخته اند. یافته های تحقیق نشان می دهد که: شهر «سرابله» اثرات مستقیمی بر روی توسعه روستاها داشته است و موجب افزایش درآمد، مشارکت جمعی، انگیزه ماندگاری و امید به زندگی در روستاها شده است. مدل ها نیز نشان می دهند که مرکزیت، نقش غالب را در ارائه خدمات روستایی ایفا می کند به طوری که توسعه یافته ترین روستاها مراکز دهستان ها می باشند. کیوآتس - سولتی^۱ (۲۰۱۱)، در تحقیقی موانع و عوامل رشد شهرهای کوچک لهستان را بررسی کرده و اذعان داشت که فرصت توسعه کشور بستگی به وضعیت شهرهای کوچک دارد. وی توسعه یافتگی شهرهای کوچک را منوط به اقتصاد گردشگری، تفریح و استراحتگاه، زیرساخت های فنی توسعه یافته (عمدتاً مسکن)، بهداشت، آموزش، نقش فرهنگی، مجاورت با شهرهای بزرگ، فعالیت های اقتصادی و سیاست های حمایتی عام المنفعه دولت با تغییرات فضایی و تغییر در بازار محلی دانسته است. لیو و کامپ^۲ (۲۰۰۹)، در مقاله ای، درک پویایی های اکولوژیکی و اقتصادی سیستم های کشاورزی در شهرهای پیشرو کوچک چین را حائز اهمیت دانسته و توسعه صنعتی و کشاورزی شهرهای کوچک که برای بهره برداری کامل از نیروی کار مازاد روستایی چین مورد استفاده قرار می گیرد را استراتژی اصلی مدیریت زیست محیطی آن برشمرده اند. هنری^۳ (۲۰۰۷)، در تبیین نقش شهرهای کوچک و میانی در توسعه ملی، شهرنشینی اشاعه یافته از پایین، که توسعه شهرهای کوچک و میانی را در بر دارد، وسیله ای میسر و عملی جهت توسعه کشورهای در حال توسعه دانسته است که هدف آن کمک به ایجاد فرصت های شغلی و رشد ناحیه ای در مجاورت زندگی آنان است. کاماندا^۴ (۲۰۰۷)، با مطالعه شهرهای کوچک در آمریکای جنوبی (قنا) به این نتیجه رسیده است که توسعه و تقویت شهرهای کوچک منجر به ایجاد اشتغال، تمرکززدایی، جذب سرمایه گذاری ها و کاهش نابرابری های ناحیه ای شده است.

^۱- Kwiatek-Sołtys

^۱- LU & CAMPBELL

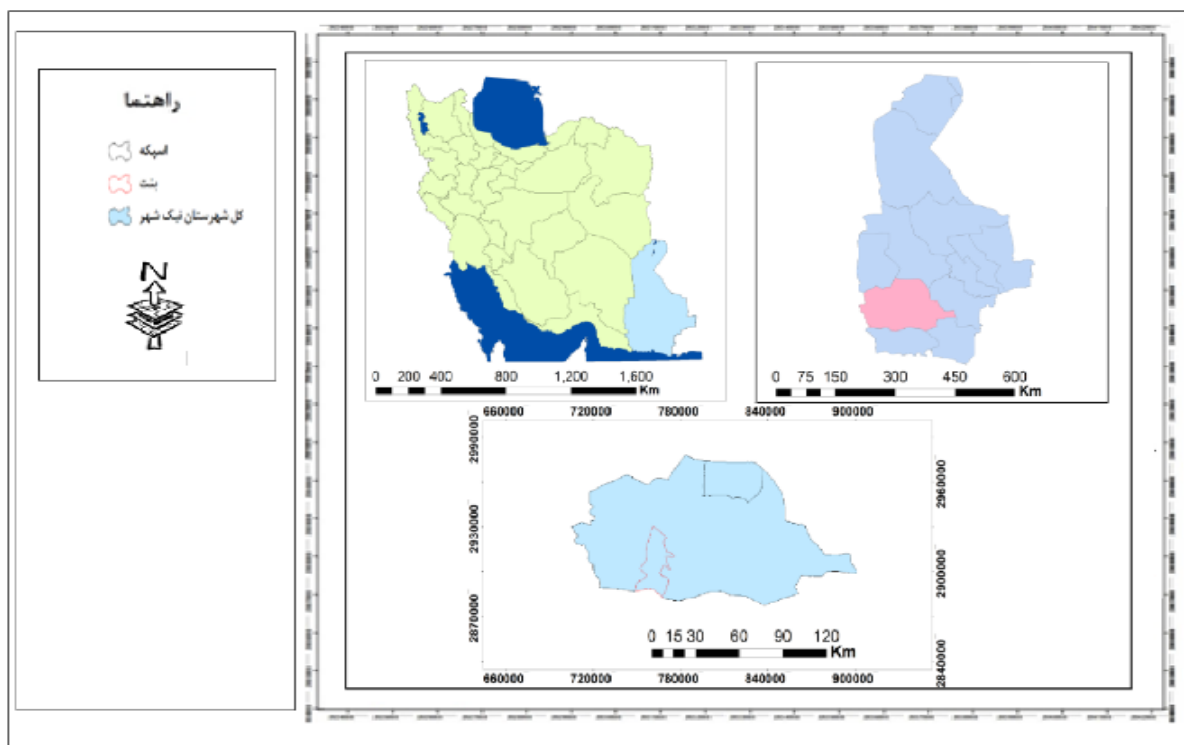
^۲- HINREY

^۳- KAMANDA

یانکسون^۱ (۲۰۰۸)، در تحقیقی تحت عنوان شهرهای کوچک و توسعه غیرمتمرکز در غنا (تئوری و عمل) از DCDM استفاده نموده است. بر اساس DCDM هدف تقویت سرمایه‌های ناحیه‌ای تنها رشد این مراکز نیست بلکه تقویت پیوندهای روستا - شهری است. اهداف دیگر آن تقویت کشاورزی در پسرانه‌ها و به وجود آوردن فرصت‌های اشتغال برای کشاورزان است. تاکولی^۲ (۲۰۰۶)، اعتقاد دارد اگر چه در فرایند توسعه منطقه‌ای بر شهرهای کوچک و متوسط تاکید شده است اما ضروری است کارکرد این شهرها در شرایط گسترده نظام شهری و سیاست‌های توسعه منطقه‌ای مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد.

معرفی محدوده مورد مطالعه

شهرستان نیک‌شهر در عرض جغرافیایی ۲۶ درجه و ۱۳ دقیقه شمالی و در طول جغرافیایی ۶۰ درجه و ۱۲ دقیقه شرقی و در بخش جنوبی استان سیستان و بلوچستان واقع شده است. شهرستان مذکور از لحاظ موقعیت نسبی از سمت شمال و شرق با شهرستان‌های ایرانشهر و سرباز، از سمت جنوب با شهرستان‌های چابهار و کنارک و از سمت غرب با شهرستان فنوج همسایگی دارد. این شهرستان دارای سه بخش (بنت، لاشار و آهوران)، هفت دهستان و سه شهر است. شهر نیک‌شهر به عنوان مرکز شهرستان نیک‌شهر در عرض جغرافیایی ۲۶ درجه و ۱۳ دقیقه شمالی و طول جغرافیایی ۶۰ درجه و ۱۲ دقیقه شرقی واقع شده است و ارتفاع آن از سطح دریا ۴۶۶ متر است. شهر نیک‌شهر تا زمان سلطنت رضاخان «گه» نام داشت به معنی گهتر و بهتر و بعدازآن به نیک‌شهر تغییر یافت. نیک‌شهر در ۲۶ درجه و ۱۳ دقیقه شمالی و ۶۰ درجه و ۱۲ دقیقه طول شرقی گرینویچ و در ارتفاع ۴۵۰ متری از سطح دریا واقع شده است. این بخش دارای ۱۰ اثر تاریخی شناسایی شده می‌باشد.

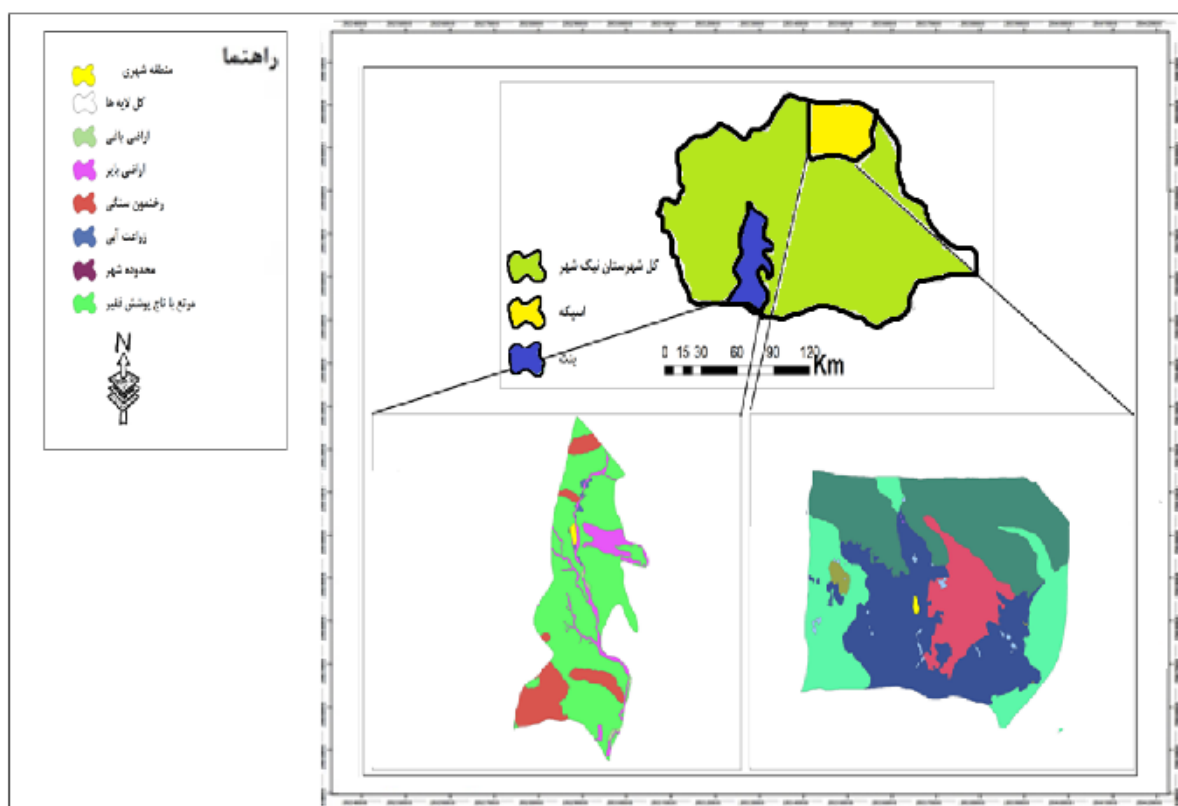

شکل ۱. موقعیت تقسیمات سیاسی شهرستان نیکشهر

منبع: فرمانداری شهرستان نیکشهر، ۱۳۹۷

حوزه نفوذ مستقیم شهر نیک شهر

شهر نیک شهر از نظر تقسیمات کشوری مرکز شهرستان نیک شهر و به استناد راهبردهای مصوب طرح جامع ناحیه چابهار که برای طرح جامع این شهر یک طرح فرادست محسوب می گردد مرکز یکی از خرده ناحیه های این ناحیه را تشکیل می دهد که همان شهر نیک شهر است، لذا به این تعبیر شهر نیک شهر از نظر اداری و ارائه خدمات در مقیاس برتر حوزه نفوذ گسترده ای به وسعت شهرستان مذکور دارد. به بیان دیگر حوزه نفوذ غیرمستقیم شهر، شهرستان است. اما به طوری که عنوان شد بر اساس مصوبات طرح جامع ناحیه چابهار-نیکشهر از نظر سطح بندی خدماتی این شهرستان به ۴۰ حوزه روستایی تقسیم می گردد که یکی از حوزه ها با برخورداری از ۶ آبادی حوزه پیرامونی شهر نیک شهر را تشکیل می دهد و به استناد راهبردهای طرح خدمات در مقیاس مرکز حوزه خود را بایستی از شهر نیک شهر تأمین نماید. به عبارت دیگر روستاهای این حوزه که شامل آبادی های بازیگر، جلایی کنگ، چاه سازمان آب، زیرک آباد کناردان و نوک آباد می باشد به صورت روزمره با شهر در ارتباط بوده و عملاً حوزه نفوذ مستقیم شهر را تشکیل می دهند (فرمانداری شهرستان نیکشهر، ۱۳۹۷).

شکل ۲. کاربری اراضی نیکشهر

منبع: فرمانداری شهرستان نیکشهر، ۱۳۹۷

یافته‌ها

بررسی میزان تاثیر کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی و اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ

به منظور بررسی نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی و اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده است. متغیر مستقل (کارکرد شهر نیکشهر) و متغیرهای وابسته (اقتصادی و اجتماعی) دارای رابطه معناداری در سطح $P=0/05$ می‌باشد. لذا در ابتدا ۱۶ متغیر اقتصادی برای پیش بینی متغیر مستقل مورد استفاده واقع شدند. در اولین گام متغیر افزایش عدالت اقتصادی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با $0/67$ و ضریب تعیین برابر با $0/54$ بدست آمد، به عبارتی دیگر $0/54$ درصد تغییرات متغیر وابسته یعنی توسعه اقتصادی شهرهای حوزه نفوذ توسط این متغیر تبیین می‌گردد. در گام دوم متغیر هزینه‌های تولید در منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با $0/54$ و ضریب تعیین برابر با $0/35$ بدست آمد. در گام سوم متغیر افزایش صادرات محصولات منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با $0/76$ و ضریب تعیین برابر با $0/73$ بدست آمد. در گام چهارم متغیر جذب گردشگر وارد معادله

گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۵۶ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۸ بدست آمد. در گام پنجم متغیر تقویت پایه‌های اقتصادی منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۰ و ضریب تعیین برابر با ۰/۵۲ بدست آمد. در گام ششم متغیر ایجاد فرصت‌های جدید شغلی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۶ و ضریب تعیین برابر با ۰/۶۶ بدست آمد. در گام هفتم متغیر استفاده کامل از مهارت‌های موجود در منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۹۰ و ضریب تعیین برابر با ۰/۸۱ بدست آمد. در گام هشتم متغیر تولید کشاورزی منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۶ و ضریب تعیین برابر با ۰/۸۳ بدست آمد. در گام نهم متغیر امنیت درآمد وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۶۵ و ضریب تعیین برابر با ۰/۶۳ بدست آمد. در گام دهم متغیر سرمایه گذاری مردم وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۴ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۶ بدست آمد. در گام بعدی متغیر سرمایه گذاری دولت وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۴ و ضریب تعیین برابر با ۰/۶۷ بدست آمد. در گام بعدی متغیر تنوع در محصولات کشاورزی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۸۳ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۹ بدست آمد. در گام بعدی متغیر تغییر کاربری اراضی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۸۴ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۷ بدست آمد. در گام بعدی نیز متغیر افزایش تولیدات دامی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۵ و ضریب تعیین برابر با ۰/۶۸ بدست آمد. در گام بعدی متغیر افزایش تولیدات دامی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۵ و ضریب تعیین برابر با ۰/۶۸ بدست آمد. در نهایت متغیر افزایش سطح زیر کشت محصولات کشاورزی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۹ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۰ بدست آمد.

جدول ۲. نتایج رگرسیون چندگانه، بررسی میزان نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی شهرهای حوزه

نفوذ

شاخص‌های توسعه اقتصادی	R	R ²	R ² تعدیل شده	سطح معناداری F	Beta	مقدار t
افزایش عدالت اقتصادی	۰/۶۷۸	۰/۵۴۱	۰/۵۳۰	۰/۰۰۱	۰/۷۰۰	۳/۸۰۰
هزینه‌های تولید در منطقه	۰/۵۴۳	۰/۳۵۳	۰/۳۰۷	۰/۰۰۰	۰/۸۲۰	۶/۳۴۵
افزایش صادرات محصولات منطقه	۰/۷۶۸	۰/۷۳۵	۰/۷۱۶	۰/۰۰۰	۰/۸۵۷	۶/۲۳۶
افزایش ظرفیت‌های تولیدی منطقه	۰/۸۷۵	۰/۸۶۵	۰/۸۵۵	۰/۰۰۰	۰/۹۳۰	۹/۴۵۹
جذب گردشگر	۰/۵۶۷	۰/۷۸۵	۰/۷۶۹	۰/۰۰۰	۰/۸۸۰	۷/۱۴۵

۳/۷۵۶	۰/۷۰۸	۰/۰۰۲	۰/۴۶۶	۰/۵۰۲	۰/۷۰۰	تقویت پایه‌های اقتصادی منطقه
۵/۲۵۵	۰/۸۱۵	۰/۰۰۰	۰/۶۴۰	۰/۶۶۴	۰/۷۶۵	ایجاد فرصت‌های جدید شغلی
۷/۸۱۱	۰/۹۰۲	۰/۰۰۰	۰/۸۰۰	۰/۸۱۳	۰/۹۰۳	استفاده کامل از مهارت‌های موجود در منطقه
۲/۸۷۴	۰/۸۷۵	۰/۰۰۰	۰/۷۸۵	۰/۸۳۲	۰/۷۶۵	تولید کشاورزی منطقه
۲/۸۴۳	۰/۷۲۱	۰/۰۰۰	۰/۷۵۴	۰/۶۳۳	۰/۶۵۴	امنیت درآمد
۴/۷۴۳	۰/۶۵۴	۰/۰۰۰	۰/۶۵۴	۰/۷۶۶	۰/۷۴۳	سرمایه گذاری مردم
۷/۶۴۴	۰/۶۳۲	۰/۰۰۰	۰/۷۴۹	۰/۶۷۲	۰/۷۴۳	سرمایه گذاری دولت
۳/۵۵۴	۰/۷۳۸	۰/۰۰۰	۰/۸۴۳	۰/۷۹۸	۰/۸۳۲	تنوع در محصولات کشاورزی
۲/۷۳۸	۰/۶۹۸	۰/۰۰۰	۰/۶۵۴	۰/۷۷۳	۰/۸۴۳	تغییر کاربری اراضی
۲/۷۹۰	۰/۶۸۴	۰/۰۰۰	۰/۷۴۸	۰/۶۸۴	۰/۷۵۴	افزایش تولیدات دامی
۳/۵۴۳	۰/۷۸۲	۰/۰۰۰	۰/۶۸۹	۰/۷۰۳	۰/۷۹۸	افزایش سطح زیر کشت محصولات کشاورزی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

در ادامه نیز به منظور بررسی نقش نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده است. متغیر مستقل (کارکرد شهر نیکشهر) و متغیرهای وابسته (اجتماعی) دارای رابطه معناداری در سطح $P=0/05$ می‌باشد. لذا در ابتدا ۱۴ متغیر اجتماعی برای پیش بینی متغیر مستقل مورد استفاده واقع شدند. در اولین گام متغیر دسترسی به مراکز آموزشی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۶۵ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۴ بدست آمد، به عبارتی دیگر ۰/۷۴ درصد تغییرات متغیر وابسته یعنی توسعه اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ توسط این متغیر تبیین می‌گردد. در گام دوم متغیر رضایت از امکانات آموزشی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۶ و ضریب تعیین برابر با ۰/۸۹ بدست آمد. در گام سوم متغیر دسترسی به مراکز بهداشتی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۸۴ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۶ بدست آمد. در گام چهارم متغیر عدم وجود بیمارهای عفونی در منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۴ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۹ بدست آمد. در گام پنجم متغیر رضایت از عملکرد نهادها وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۸ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۵ بدست آمد. در گام ششم متغیر دسترسی به حمل و نقل مناسب در منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۵ و ضریب تعیین برابر با ۰/۶۸ بدست آمد. در گام هفتم متغیر رضایت از امکانات تفریحی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۶۵ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۵ بدست آمد. در گام هشتم متغیر عدالت اجتماعی منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند

گانه R برابر با ۰/۸۹ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۵ بدست آمد. در گام نهم متغیر عدم تنش وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چندگانه R برابر با ۰/۷۴ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۸ بدست آمد. در گام دهم متغیر رضایت از زندگی وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۹ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۵ بدست آمد. در گام بعدی متغیر مشارکت در سطح منطقه وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۶ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۵ بدست آمد. در گام بعدی متغیر رضایت از امنیت وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۷۹ و ضریب تعیین برابر با ۰/۸۷ بدست آمد. در گام بعدی متغیر فرصت پیشرفت وارد معادله گردید. مقدار ضریب همبستگی چند گانه R برابر با ۰/۶۷ و ضریب تعیین برابر با ۰/۷۴ بدست آمد.

جدول ۳. نتایج رگرسیون چندگانه جهت بررسی میزان نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اجتماعی شهرهای

حوزه نفوذ

مقدار t	Beta	F سطح معناداری	R ² تعدیل شده	R ²	R	شاخص‌های توسعه اجتماعی
۲/۵۶۷	۰/۶۷۸	۰/۰۰۰	۰/۶۵۴	۰/۷۴۳	۰/۶۵۴	دسترسی به مراکز آموزشی
۳/۶۵۴	۰/۸۴۳	۰/۰۰۰	۰/۸۷۶	۰/۸۹۵	۰/۷۶۵	رضایت از امکانات آموزشی
۲/۵۴۳	۰/۷۹۳	۰/۰۰۰	۰/۷۵۲	۰/۷۶۵	۰/۸۴۹	دسترسی به مراکز بهداشتی
۲/۷۶۴	۰/۶۵۴	۰/۰۰۰	۰/۸۴۳	۰/۷۹۸	۰/۷۴۵	عدم وجود بیمارهای عفونی در منطقه
۳/۶۶۴	۰/۷۴۳	۰/۰۰۰	۰/۸۵۹	۰/۷۵۳	۰/۷۸۵	رضایت از عملکرد نهادها
۲/۶۵۴	۰/۷۹۰	۰/۰۰۰	۰/۷۶۴	۰/۶۸۹	۰/۷۵۴	دسترسی به حمل و نقل مناسب در منطقه
۲/۵۴۴	۰/۶۵۴	۰/۰۰۰	۰/۸۴۳	۰/۷۵۴	۰/۶۵۴	رضایت از امکانات تفریحی
۲/۸۹۷	۰/۷۵۴	۰/۰۰۰	۰/۷۸۵	۰/۷۵۴	۰/۸۹۳	عدالت اجتماعی
۲/۶۵۴	۰/۷۴۵	۰/۰۰۰	۰/۹۸۴	۰/۷۸۴	۰/۷۴۳	عدم تنش
۰/۷۶۵	۰/۶۵۴	۰/۰۰۰	۰/۸۶۲	۰/۷۵۴	۰/۷۹۳	رضایت از زندگی
۰/۷۹۵	۰/۷۴۳	۰/۰۰۰	۰/۷۵۹	۰/۷۵۳	۰/۷۶۴	مشارکت در سطح منطقه
۰/۷۶۵	۰/۶۵۴	۰/۰۰۰	۰/۷۵۴	۰/۸۷۵	۰/۷۹۴	رضایت از امنیت
۴/۵۶۳	۰/۶۹۳	۰/۰۰۰	۰/۶۸۴	۰/۷۶۵	۰/۶۵۴	میزان تعلق در منطقه
۲/۷۶۵	۰/۸۷۴	۰/۰۰۰	۰/۸۵۶	۰/۸۴۶	۰/۶۷۳	فرصت پیشرفت

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

بررسی و اولویت‌بندی توسعه اقتصادی و اجتماعی در شهرهای حوزه نفوذ شهرستان نیکشهر

جهت بررسی و رتبه‌بندی ابعاد توسعه اقتصادی و اجتماعی از نرم افزار Expert Choice استفاده شده است. در این مطالعه گروه‌های تصمیم‌ساز شامل متخصصان در حوزه مورد مطالعاتی می‌باشند، پس از تشکیل ساختار سلسله مراتبی برای تعیین وزن هر عنصر تصمیم‌گیری، مقایسه دو به دو عناصر صورت گرفت. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، جهت تحلیل آنها از نرم افزار Expert Choice که بر اساس فرایند تحلیل سلسله مراتبی عمل می‌کند، استفاده شد. بدین ترتیب برای هر عامل در هر سطح از مجموع نظرات کارشناسان، میانگین هندسی گرفته شد و سپس میانگین‌ها وارد نرم‌افزار Expert Choice شد و یک جدول نهایی در هر سطح به دست آمد که این جدول اولویت‌بندی ابعاد را در همان سطح نشان می‌دهد.

شکل ۴. وزن نهایی عامل‌ها

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

همانطور که در شکل شماره (۴)، ملاحظه می‌شود، در بین ابعاد توسعه به ترتیب بعد اقتصادی با وزن به دست آمده ۰/۵۵۰، ابعاد اجتماعی با وزن به دست آمده ۰/۴۵۰، بالاترین و پایین‌ترین وزن‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. رتبه‌بندی شهرهای در حوزه نفوذ شهر نیکشهر با تاکید بر ابعاد توسعه با استفاده از مدل FUZZY VIKOR جهت بررسی و رتبه‌بندی شهرهای نیکشهر با تاکید بر ابعاد توسعه از مدل ویکور فازی استفاده شده است.

جدول ۴. محاسبه مقادیر جمع فازی برای هر شهر

شهر	اقتصادی	اجتماعی
اسپکه	(۰/۶۶، ۰/۷۵، ۰/۵۸)	(۰/۵۰، ۰/۶۶، ۰/۹۹)
بنت	(۰/۱۴، ۰، ۰/۴۹)	(۰/۵۷، ۰/۴۱، ۰/۱۶)

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جدول ۵. دیفازی کردن ماتریس تصمیم‌گیری و وزن دهی

شهر	اقتصادی	اجتماعی
اسپکه	۰/۳۳۲	۰/۳۴۶
بنت	۰/۴	۰/۴۴۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جدول ۶. محاسبه ماتریس وزنی

شهر	اقتصادی	اجتماعی
اسپکه	۰/۰۷۲	۰/۰۵۶
بنت	۰/۰۸۹	۰/۰۷۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جدول ۷. مقادیر Q به دست آمده شهرهای نیکشهر

شهر	Q	اولویت
اسپکه	۰/۶۴۰	۲
بنت	۰/۳۶۰	۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

همانطور که در جدول شماره (۷) ملاحظه می‌شود، در بین شهرهای مورد نظر، شهر اسپکه با Q به دست آمده ۰/۶۴۰، شهر بنت با Q به دست آمده ۰/۳۶۰، اولویت اول و دوم را به خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه‌گیری و دستاورد علمی پژوهشی

به منظور بررسی نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی و اجتماعی شهرهای حوزه نفوذ از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده است. متغیر مستقل (کارکرد شهر نیکشهر) و متغیرهای وابسته (اقتصادی و اجتماعی) دارای رابطه معناداری در سطح $P=0/05$ می‌باشد. همچنین جهت بررسی و رتبه‌بندی ابعاد توسعه اقتصادی و اجتماعی از نرم افزار Expert Choice استفاده شده است. نتایج نشان داد، در بین ابعاد توسعه به ترتیب بعد اقتصادی با وزن به دست آمده ۰/۵۵۰، بعد اجتماعی با وزن به دست آمده ۰/۴۵۰، بالاترین و پایین‌ترین وزن‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. در ادامه نیز با استفاده از مدل ویکور فازی به رتبه‌بندی شهرهای (اسپکه و بنت) پرداخته شده است. نتایج نیز در این قسمت از پژوهش نشان داد، در بین شهرهای مورد نظر، شهر اسپکه با Q به دست آمده ۰/۶۴۰، شهر بنت با Q به دست آمده ۰/۳۶۰، اولویت اول و دوم را به خود اختصاص داده‌اند.

به عنوان نتیجه پایانی این مبحث می‌توان عنوان کرد که شهرهای اسپکه و بنت شهرهای نیکشهر، نیازمند دریافت و ایجاد امکانات و تسهیلات اولیه زیستی و ارتقای سطح متغیرهای توسعه‌ای می‌باشند و شهر نیکشهر از این جهات هنوز توانمندی و تاثیر کارایی مثبتی را دارا می‌باشد. بنابراین در صورت وجود برنامه‌ریزی‌های مناسب توسعه‌ای و شناسایی پتانسیل‌های بالقوه این شهر به طور مستقیم، امکان نگهداشت جمعیت در شهرهای مورد مطالعه وجود خواهد داشت و افزایش جمعیت در شهرهای حوزه نفوذ شهر مذکور، توانمندی خاصی را برای شهرهای ایجاد می‌-

نماید تا بتواند به قطبی قدرتمند در خدمات رسانی منطقه خود مبدل گردد و نقش موثر را در جذب جمعیت و توسعه اقتصادی و اجتماعی داشته باشد.

در این خصوص پیشنهادهایی در ذیل مطرح گردیده است:

۱. تقویت خدمات رسانی بین راهی برای شهرهای حوزه نفوذ می‌تواند پتانسیل مهم ایجاد اشتغال در شهرهای اسپکه و بنت باشد.

۲. با تقویت و توسعه شهر نیکشهر، زمینه‌هایی جهت ایجاد فرصت‌های شغلی و امکان تامین درآمد سرانه بالاتر در شهرهای حوزه نفوذ فراهم می‌آید، از قبیل: آموزش‌های حرفه‌ای به جوانان، اعطای تسهیلات دولتی جهت کارآفرینی و ایجاد کارگاه‌های کوچک، تنظیم ثبات قیمت برای محصولات کشاورزی، حمایت از سرمایه گذاران و تامین امنیت آنها.

ایجاد مجموعه فرهنگی، تفریحی در شهرهای اسپکه و بنت، برنامه‌ریزی جهت تقویت هر چه بیشتر ابنیه تاریخی یا مجموعه‌های طبیعی و فرهنگی در این شهرها و معرفی آنها به منظور قطب‌های مهم گردشگری در شهرستان نیکشهر، همچنین احیای صنایع دستی، آداب و سنن و همچنین پوشش سنتی این شهرها در جهت جذب هر چه بیشتر گردشگران داخلی و بین‌المللی.

منابع

ابراهیم زاده، عیسی، طیبی، نجمه، شفیعی، یوسف، (۱۳۹۱)، تحلیلی کارکردی از نقش اقتصادی شهرهای کوچک در توسعه روستایی مطالعه موردی، زاهدشهر در بخش شیبکوه فسا، نشریه: جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، دوره ۲۳، شماره ۲ (پیاپی ۴۶)، صص ۱۷۱-۱۵۵.

بگلری، زهرا، جلیلیان، مراد، عزیزی، زهرا، (۱۳۹۵)، ارزیابی جایگاه شهرهای کوچک در توسعه ناحیه‌ای: مطالعه موردی شهر سرپل ذهاب، پنجمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه‌ریزی، معماری و شهرسازی، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، موسسه آموزش عالی مهر ارون.

بهسا، عبدالله، زرآبادی، سعیده، زهراسادات، (۱۳۹۶)، بررسی تعادل بخشی و توسعه منطقه‌ای در ایران با تاکید بر شهرهای کوچک، کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی ایران معاصر، تهران، دانشگاه اسوه، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.

پریزادی، طاهر، (۱۳۹۱)، عدالت فضایی با رویکرد تقویت شهرهای میانی، نشریه: مطالعات مدیریت شهری، دوره ۴، شماره ۹، صص ۴۳-۵۵.

حاتمی نژاد، حسین، پورحسین، حمیدف محمدپور، صابر منوچهری میاندوآب، ایوب، (۱۳۹۰)، تحلیل عملکرد فضایی شهر میانی مرند در سطح شهرستان مرند، پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۷۸. خسروی، سیدمحمدرضا، شمس، مجید، ذاکر حقیقی، کیانوش، (۱۳۹۶)، مطالعه تطبیقی قاعده رتبه اندازه و مدل دیفرانسیل شهری در نظام سلسله مراتبی شهری استان همدان با تاکید بر نقش شهرهای کوچک، نشریه: برنامه ریزی منطقه‌ای، دوره ۷، شماره ۲۸، صص ۸۰-۶۵.

رضوانی، محمدرضا، گلی، علی، اکبریان رونیزی، سعیدرضا، (۱۳۸۶)، نقش و عملکرد شهرهای کوچک در توسعه روستایی با استفاده از روش تحلیل شبکه مورد: دهستان رونیز (شهرستان استهبان)، نشریه: پژوهشهای جغرافیایی، دوره ۳۹، شماره ۶۱، صص ۵۸-۴۵.

روستایی، شهریور، باقری، محمد، (۱۳۸۹)، بررسی عملکرد شهرهای کوچک در توسعه منطقه ای (مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان رزن)، نشریه: فصل نامه جغرافیایی چشم انداز زاگرس، دوره ۲، شماره ۴، صص ۲۱-۵.

شیخ الاسلامی، علیرضا، محجوبی، علی، (۱۳۹۶)، تحلیلی بر تنگناها و مشکلات و محدودیت های کانون های شهری کوچک (نمونه موردی شهر اشترینان)، سومین کنفرانس ملی مهندسی عمران، معماری و توسعه شهری، بابل، موسسه علمی تحقیقاتی کومه علم آوران دانش.

علی اکبری، اسماعیل، طالشی، مصطفی، فرجی دارابخانی، محمد، (۱۳۹۵)، تحلیل نقش و جایگاه شهرهای کوچک در توازن و توسعه منطقه ای (مورد مطالعه: غرب کلان منطقه زاگرس)، نشریه: اقتصاد و مدیریت شهری، دوره ۵، شماره ۱ (پیاپی ۱۷)، صص ۶۵-۴۹.

فرمانداری شهرستان نیکشهر، (۱۳۹۷)، واحد برنامه ریزی منطقه‌ای.

فنی، زهره، (۱۳۸۳)، شهرهای کوچک و توسعه منطقه ای (مطالعه موردی: منطقه تهران)، نشریه: صفه، دوره ۱۴، شماره ۳۸، صص ۸۱-۹۴.

فوادمرعشی، سیدمومن، مجردخضرآباد، ثریا، (۱۳۹۲)، توجه به شهرهای میانی، رویکردی دیگر در توسعه منطقه‌ای، همایش ملی معماری پایدار و توسعه شهری، بوکان، شرکت سازه کویر.

نصیری هندخاله، اسماعیل، (۱۳۸۸)، بررسی تاثیر نقش شهرهای کوچک در سازماندهی نظم فضایی (مطالعه موردی، شهر بومهن)، نشریه: جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، دوره ۱، پیش شماره، صص ۴۲-۲۷.
نوری زمان آبادی، سیدهدایت اله، حسینی ابری، سیدحسن، خادمی، حسین، (۱۳۸۸)، نقش شهرهای کوچک در تعادل بخشی نظام سکونتگاهی روستایی استان یزد، نشریه: جغرافیا و توسعه، دوره ۷، شماره پیاپی ۱۳، صص ۷۷-۶۱.

نیک سرشت، مهدی، دادورخانی، فضیله، رستمی، شاه بختی، شوهانی نژاد، معصومه، (۱۳۹۱)، تحلیل و ارزیابی کارکرد شهرهای کوچک در توسعه روستاهای پیرامونی (نمونه موردی: شهر سرابله - شهرستان شیروان - چرداول)، نشریه: برنامه‌ریزی منطقه‌ای، دوره ۲، شماره ۷، صص ۶۴-۵۵.

Blowers, A. (2013). Planning for a sustainable environment. Routledge.

Chen, X. (1991), Chinas City Hierarchy, Urban Policy and Spatial Development in the 1980s, Journal of Urban Studies, Vol. 28, No. 3.

Hinrey, N, (2007): small Towns and urban planning in developing country, urban studies, Vo 133, N946.

Kamanda, U, (2007): concept of urban centers and small town in Latin America: Brazilia.

Kwiatek-Sołtys, A. (2011). Small towns in Poland-barriers and factors of growth. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 19, p 363-370.

Lu, H., & Campbell, D. E. (2009). Ecological and economic dynamics of the Shunde agricultural system under China's small city development strategy. Journal of Environmental Management, 90(8), 2589-2600.

Pumain, D. (2003), Scaling Laws and Urban Systems, available at: <www.santafe.edu> (July 2008).

Tacoli, C.(2006), Rural-Urban Linkages Research and Initiative: Lessons and Key Issues from International Experiences, in Fostering New development Pathways: Harnessing Rural-Urban linkages to reduce Poverty and improve Environment in the Highlands of Ethiopia, Proceeding of a Planning Workshop on Thematic Research Area of the Global Mountain Program (GMP) held in Addis Ababa, Ethiopia, August 29-30, PP. 45-55.

Yankson, P.W.K., (2004): Decentralization and poverty reduction: The role of District Assemblies in Ghana, A paper presented at a NUFU Workshop on Poverty, Health and Gender at the University of Ghana, Legon.